

6. Jakovenko, O. (2016). Zasoby nematerialjnoji motyvaciji jak skladova efektyvnogho upravlinnja naukovo-pedagogichnym personalom [Means of non-material motivation as a component of effective management of scientific and pedagogical personnel]. Naukovyj visnyk Odesjkojho nacionalnogho ekonomichnogho universytetu, 6, 187–203.

МЕТОДЫ НЕМАТЕРИАЛЬНОЙ МОТИВАЦИИ НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ В ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ УНИВЕРСИТЕТАХ

Я.М. Рудик, Я.Н. Харченко

Аннотация. В статье рассматриваются методы нематериальной мотивации научно-педагогических работников в исследовательском университете в современных условиях. Определена суть понятия "мотив" и "стимул" трудовой деятельности. Определены условия для эффективной мотивации научно-педагогических работников. Определены основные мотивы трудовой деятельности и названы способы нематериальной мотивации преподавателей в исследовательском университете.

Ключевые слова: мотивация, метод мотивации, нематериальная мотивация, научно-педагогический работник, исследовательский университет.

METHODS OF NONMATERIAL MOTIVATION OF SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL WORKERS IN THE RESEARCH UNIVERSITY

Y.M. Rudyk, Y.M. Kharchenko

Abstract. In the article examined methods of non-material motivation of scientifically-pedagogical workers in a research university in modern terms. Certain essence of concept "reason" and "stimulus" of labour activity. The found out terms are for effective motivation of scientifically-pedagogical workers. Certain basic reasons of labour of teachers are in a research university. The exposed methods of non-material motivation are in a research university.

Keywords: motivation, method of motivation, non-material motivation, scientific and pedagogical worker, research university.

УДК [378.147:332.2]:378.4(438)

ПІДГОТОВКА ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКІВ У ПОЛЬЩІ: ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Н.Г. РУСІНА, кандидат педагогічних наук, викладач

ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»

E-mail: RusinaN@i.ua

Анотація. У статті розглянуто історико-теоретичні аспекти підготовки землевпорядників у Польщі. На основі вивчення літературних та документальних джерел з'ясовано, що територіальне планування є нині одним із невід'ємних атрибутів управлінської діяльності розвинених країн. Сучасна система планування розвитку землекористування в Україні недостатньо сформована та збалансована і не забезпечує позитивного результату в досягненні високої економічної його ефективності та екологічної безпеки. Концепція і поняття «просторове планування» були розвинені з позиції формування європейських вимог до планування та просторового розвитку. У Польщі використовують поняття «Gospodarka Przestrzenna» «організація простору соціально-економічної системи в географічному середовищі або просторова організація цієї системи.

Визначено етапи встановлення освітній напрямку підготовки – просторова економіка, який передбачає професійне навчання фахівців для регіональних адміністрацій та органів місцевого самоврядування (проектанти, урбаністи, спеціалісти землеустрою та регіонального розвитку), а також передбачає підготовку майбутніх менеджерів нерухомості, оцінювачів майна та агентів продажу з нерухомості.

Акцентовано увагу на знаннях, уміннях та соціальні компетенції фахівця галузі просторового планування. Сучасний інженер-землевпорядник повинен мати вміння:

інтегрованого планування, визначення поточних та майбутніх потреб місцевих громад; діагностувати проблеми та виявляти істотні причини явищ; звертати увагу на можливості розвитку, результати, обмеження та наслідки прийнятих рішень; пропонувати концепції та плани для здійснення змін та впровадження їх в життя.

Обґрунтовано специфіку освітнього напрямку як його інтердисциплінарність. Студенти отримують знання з природничих, суспільних і технічних наук. Перспективами подальших розвідок є детальне вивчення зазначених теоретичних положень та пропозицій, урахування яких надасть можливість розбудови практичної діяльності щодо підготовки фахівців галузі «геодезії та землеустрою» в Україні.

Ключові слова: територіальне планування, просторова економіка, підготовка фахівців, освітній напрям просторова економіка, знання, уміння, соціальні компетенції.

Актуальність. Територіальне планування є нині одним із невід'ємних атрибутів управлінської діяльності розвинених країн. Сучасна система планування розвитку землекористування в Україні недостатньо сформована та збалансована і не забезпечує позитивного результату в досягненні високої економічної його ефективності та екологічної безпеки. Територіальне планування землекористування виявилось незатребуваним системою державного й муніципального управління, що свідчить про наявність проблем власне в територіальному управлінні земельними ресурсами, пов'язаних із недостатньою відповідністю сучасним потребам сталого розвитку. Досвід передових країн Європи показує, що лише 4% населення зайнято в сільському господарстві, але при цьому близько 20 % населення проживають в сільській місцевості. В Україні кількість сіл із чисельністю населення до 100 осіб складає 40%. Оскільки в селі немає роботи, люди виїжджають до міст або працюють у містах, а проживають у селах, що знаходяться у зоні впливу міста. Це створює психологічні проблеми як для людей із сіл, так і для міст, навантаження на інфраструктуру яких різко зростає [1, с.22].

За межами країни цьому питанню також приділяють чимало уваги. Концепція і поняття «просторове планування» були розвинені з позиції формування європейських вимог до планування та просторового розвитку. Так, у Польщі використовують поняття «Gospodarka Przestrzenna» «організація простору соціально-економічної системи в географічному середовищі або просторова організація цієї системи. Цю економіку слід розглядати в двох аспектах – як діяльність (управління) і як її результат (розвиток)» [3, с. 9-19].

Зауважимо, що Національний комітет з питань розвитку земель у Республіці Польща (Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju) у своєму визначенні також звертає увагу на практичний вимір і визначає просторову економіку як «всю сферу практичної дії, в якій питання диференціації географічного простору і створення сталих територій відіграють мотиваційну або неусвідомлену, але вирішальну роль» [6].

Варто відмітити, що від початку 90 років у Польщі функціонує освітній напрям підготовки – просторова економіка, яка передбачає професійне навчання фахівців для регіональних адміністрацій та органів місцевого самоврядування (проектанти, урбаністи, спеціалісти землеустрою та регіонального розвитку), а також передбачає підготовку майбутніх менеджерів нерухомості, оцінювачів майна та агентів продажу з нерухомості.

На сайті, Віртуальний інформатор випускника середньої школи Польщі (Virtualny Informator Maturzysty) міститься досить цікавий опис освіти інженера просторової економіки. Ступінь бакалавра (інженера) або магістра в галузі землеустрою, як правило, є необхідними для роботи за професією. У 2017 році 40 вищих навчальних закладів та університет пропонували 39 освітніх програм в галузі просторової економіки. Навчальні курси в таких програмах, як правило, включають питання вишукувань, ландшафтного дизайну та будівництва, ландшафтно-екології, проектування ділянок, а також міського та регіонального планування. Інші курси направлені на вивчення ГІС - технологій, рослинництва і ґрунтознавства, стратегії розвитку гмін і міст, просторової організації Європейського союзу, професійні практики і загальне управління. Кожного разу, коли це можливо, студенти беруть участь у реальних проектах, одержуючи цінний практичний досвід [16].

Слід наголосити, у Республіці Польщі проблемі підготовки фахівців у галузі землеустрою або просторової економіки приділяється значна увага, її розглядають як

обов'язкову умову сталого розвитку міст, сільських територій та створення привабливого середовища для життя людей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Важливе місце у вивченні проблеми підготовки майбутніх працівників освітнього напрямку «Геодезія та землеустрій» займають праці українських науковців С. Войтенко, Й. Дороша, О. Лященко, А. Мартина, Л. Пендзей, А. Третьяка, Н. Шемчук, Р. Шульца, З. Флека та ін. Оскільки проблема підготовки землевпорядників в Україні реалізується в умовах земельної та адміністративної реформ, запровадження ринку сільськогосподарських земель, велике значення для нас має досвід з цієї проблеми зарубіжних країн.

Мета. Вивчення досвіду Польщі є важливим з наукової і практичної точки зору, адже у цій країні сформувалася система підготовки цієї категорії інженерних кадрів, відслідковується її якість, проводяться наукові дослідження у цій галузі. Відповідно у статті ставимо за мету проаналізувати історико-теоретичні аспекти підготовки землевпорядників у польських вузах.

Методи. Для реалізації мети використовувався комплекс взаємопов'язаних методів дослідження, зокрема: системний, структурно-функціональний, аналітичний. Методологічною основою дослідження слугували провідні положення теорії пізнання, загальнонаукові підходи і принципи.

Результати. Просторове управління (економіка просторова, *Gospodarowanie przestrzenią*) – це процес перетворення існуючого стану простору в бажане стан, а саме управління простором, включаючи планування та виконання планових проектів [14, с. 20]. Економіка просторова є діяльність, предметом якої є управління простором. З іншого боку, галузь інтересів – оцінка та аналіз в управлінні простору є територія. Простір або територія розглядається як географічний простір (поверхня Землі), а також як соціально-економічне, природне середовище, середовище життя людини і територія соціально-адміністративної системи [13, с. 20].

Сучасна просторова наука заснована в XIX столітті. За основу слугувала економічна географія, яка передбачала опис і пояснювала місце розташування економічної діяльності. Енциклопедичні знання про просторову економіку та її історію можна знайти в «Словнику географії людини» (*The dictionary of human geography*). Наука дозволяє описувати і пояснювати просторові явища та використовувати простір як результат розвитку цивілізації [15].

Політичні трансформації та соціально-економічні зміни, які відбулися у Польщі на рубежі 80-х і 90-х років, стали предметом інтересу для багатьох наукових дисциплін, а також вплинули на формування нових галузей навчання у польських університетах. Як зазначав Chojnicky [3], у цей час виникли нові можливості, але залишалися старі, а також виникли й нові загрози. Однією з таких загроз був поганий стан просторової економіки. Умовою зміни такого стану було осмислення характеру і ролі просторової економіки в соціально-економічному житті Польщі, яка повинна була трансформуватися в розвиток і поглиблення наукових досліджень даної сфери [3]. Істотним завданням стало навчання у даній галузі.

Так, у 1991 році був проведений перший набір студентів з просторової економіки на факультеті Архітектури у Вроцлавському технологічному університеті та на факультеті географічних та геологічних наук Університету ім. Адама Міцкевича в Познані. Ініціаторами даного освітнього напрямку в Польщі стали: професор, доктор наук Jerzy Parysek (*Instytut Geografii i Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM w Poznaniu*) і доктор наук, професор, Tadeusz Zipser (*Katedra Planowania Przestrzennego Politechniki Wrocławskiej*).

Перші випускники цієї нової спеціальності захистили свої дипломи в 1996 році. З 2002 року вже сім державних вищих навчальних закладів здійснювали підготовку фахівців просторової економіки, а саме одна політехніка (Вроцлавська), два технічного напрямку (Вармінсько-Мазурський університет в Ольштині і Варшавський Університет Природничих Наук), два університету (університет ім. Адама Міцкевича в Познані, факультет наук географічних і геологічних, університет Лодзі, факультет економічно-соціологічний) і економічна академія в Кракові [9, с.117]. Відповідно до ступеневої освіти було розпочато підготовку магістрів в Університеті Познані та Варшавському університеті, а також інженерів в Аграрному університеті Вроцлава та бакалаврів приватної Вищої школи фінансів і управління в Білостоці. Варто відмітити, що координацію спільних дій польських

університетів у сфері підготовки фахівців просторового планування проводить «Університетський союз для розвитку освітнього напрямку просторова економіка» («Unia Uczelni na rzecz rozwoju kierunku gospodarka przestrzenna») спільно з Асоціацією європейських шкіл планування (AESOP) (Association of European Schools of Planning), яка була організована у 1990 році в м. Реджо-Калабрія (Італія) [14, с.12].

Разом із тим у 2007 році вступили в силу нормативні акти, що регулюють стандарти освіти, які встановлюють мінімальні вимоги до освітніх програм і стали фактором несподіваного розвитку спеціальності. Наведемо дані у 2010/2011 роках даний освітній напрям впроваджували 43 виші, серед яких три політехніки (Вроцлава, Варшави., Бялистока), шість університетів (Гданська, UAM, Лодж, Opolski, UW-M, Warszawski), чотири економічних університети (SGH, Katowice, Kraków, Poznań), п'ять природничих університетів (SGGW, Lublin, Poznań, Wrocław, Kraków), одна державна вища школа (Wałbrzych) та 19 приватних закладів. Серед навчальних закладів 13 мали право впроваджувати освітній рівень магістра [9, с.120; 48]. Додамо, що у 2014 році серед 47 навчальних програм першого освітнього рівня підготовки 16 вишів впроваджують – бакалавра, а 31 заклад – інженера. Заочну підготовку на першому рівні здійснювали 13 університетів – ліценіата та 27 на позиції інженера. Освітню пропозицію надавали 35 державних закладів та 19 приватних.

Аналіз даних свідчить, що підготовку фахівців галузі землеустрою здійснюється на загальноакадемічних, сільськогосподарських, технічних, економічних та педагогічних вищих навчальних закладах [4,12,10]. У свою чергу, студенти освітнього напрямку землевпорядкування (Gospodarka Przestrzenna) більшості університетів (94%) можуть здобути знання, уміння та компетенції з управління земельними ресурсами на локальному (місцевому) рівні. У десяти вишах (56%) студенти мають змогу навчатися в галузі охорони середовища і ландшафтознавства (в Любліні, Катовіце, Гданську, Лодзі, Ополе, Кракові, Познані та Вроцлаві), на дев'яти (50%) впроваджено спеціальності, які пов'язані із регіональним розвитком (в Кракові, Познані, Гданську, Щецині і Варшаві), на восьми (44%) з просторового проектування (в Кракові, Катовіце, Гданську, Познані, Ополе, Щецині і Варшаві), а на п'яти (28%) впроваджено заняття зв'язані з економікою нерухомості (в Катовіце, Лодзі, Кракові, Щецині і Ольштині). Тільки два аналізовані університети (10%) впроваджують спеціальність на активізацію (rewitalizacji) (в Познані і Ополе), а один пропонує навчання у сфері альтернативних джерел енергії (в Кракові) [12, с. 235].

Щоб зрозуміти сучасні підходи професійної підготовки, наведемо думку польських вчених, а саме: професійна підготовка висококваліфікованих працівників галузі просторової економіки повинна відповідати новим вимогам суспільства, ринку праці, вимогам бізнесу, територіального розвитку міст та сільських поселень. Адже нова економіка Польщі зумовлює появу бізнес-кластерів (мережеві форми співпраці та конкуренції) та кластерів логістичних послуг. Головним завданням сьогодення для проєктантів стає підтримка розвитку нових форм бізнесу як у сфері функціонування, так і в просторовому розміщенні. Тому важливим моментом підготовки фахівця стають дослідження з локального розвитку та практики [7, с. 23; 8].

Як відзначає Т. Markowski, сучасний інженер-землевпорядник повинен мати вміння: інтегрованого планування, визначення поточних та майбутніх потреб місцевих громад; діагностувати проблеми та виявляти істотні причини явищ; звертати увагу на можливості розвитку, результати, обмеження та наслідки прийнятих рішень; пропонувати концепції та плани для здійснення змін та впровадження їх в життя; запропонувати відповідні нормативні акти, беручи до уваги результати, отримані внаслідок проведених досліджень; здатність фіксувати та визначати зв'язки між функціональною та просторовою сферами та перетворити їх у цілі просторової політики; розробити просторову концепційну політику та плани розвитку; ведення переговорів про виконання планів і політик; постійно вказувати дорогу, контролюючи та впроваджуючи концепції та плани, на зміни, які відбуваються та можливості розвитку; оцінювати та контролювати ефекти та наслідки; вказати напрямки необхідних досліджень на користь суспільства [8, с. 20].

Відмітимо, що у 2012 році в університетах Польщі запроваджено ефекти (результати) навчання, які виокремили знання, уміння та соціальні компетенції. Специфікою освітнього

напряму є його інтердисциплінарність, яка підкреслюється в програмних документах та наукових працях. Так, студенти отримують знання з природничих, суспільних і технічних наук. Під час викладання широко застосовуються переваги міждисциплінарного підходу у вивченні та опису явищ. Майбутній фахівець повинен мати базові знання з міського планування і архітектура, територіального планування та охорони навколишнього середовища й економіки. Це дозволить досягти синергетичного ефекту. Прикладом цього з'являються нові знання та навички на стику різних дисциплін.

Підкреслимо, що робота над дипломним проектом, часто виконуються у співпраці із зацікавленими підрозділами. Це має велике значення у підготовці майбутнього випускника до вирішення сучасними методами важливих проблем гмін, повітів та воєводств. Адже випускник буде готовий до роботи в: органах місцевого самоврядування та державній адміністрації; проектних організаціях; підприємствах, пов'язаних з просторовим управлінням, включаючи ті, що працюють у сфері інвестицій в нерухомість; агентствах розвитку; консалтингових та консультаційних фірмах; фірмах із супроводу бізнесу; науково-дослідних установах; установах та агенціях Європейського Союзу.

Водночас, окремі дослідження в галузі просторового управління стали звичайним явищем у більшості розвинених країн. Так, за даними асоціації європейських шкіл планування в Європі близько 80 університет (у США – 100 університетів) проводять навчальні програми, де мінімум 3 роки присвячені проблемам просторової економіки, а 6600 годин передбачають професійні дослідження. Все це вказує на те, що дана галузь добре сформована і пов'язує навчання із сильною та послідовною дослідницькою базою [2, с.179].

Висновки і перспективи. Отже, в основу специфіки освіти фахівців галузі просторової економіки покладено інтегрованість з суспільними проблемами, європейська направленість освіти, практичний аспект і комплексний характер навчання. Перспективами подальших розвідок є детальне вивчення зазначених теоретичних положень та пропозицій, урахування яких надасть можливість розбудови практичної діяльності щодо підготовки фахівців галузі «Геодезії та землеустрою» в Україні.

Список використаних джерел

1. Журавська Н.С. Реформування підходів у відборі змісту аграрної вищої освіти країн європейського союзу: порівняльний аспект / Н.С. Журавська // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2009. – Вип. 1. – С. 193-204.
2. Третьяк А. М., Третьяк В. М., Прядка Т.М., Третьяк Н.А. Територіальне планування землекористування в контексті формування фінансової стійкості об'єднаних територіальних громад. / А. М.Третьяк, В. М.Третьяк, Т.М. Прядка, Н.А. Третьяк //Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. –2017. – № 1. – С. 21-27.
3. Chojnicki Z. Współczesne problemy gospodarki przestrzennej, [w] Współczesne problemy geografii społeczno-ekonomicznej Polski / Z. Chojnicki, T. Czyż (red.).– Poznań:Wyd. Naukowe UAM, 1992. – 200 S.
4. Dziemianowicz W. Współczesny uniwersytet w obliczu zmian. Problemy kształcenia na kierunku Gospodarka Przestrzenna na przykładzie Uniwersytetu Warszawskiego / W. Dziemianowicz, A.Tucholska // Biuletyn KPZ K PAN. – 2013. – № 251. – S.24 – 37.
5. Hołuj A. Problemy i dylematy planowania przestrzennego w różnych typach jednostek terytorialnych / A. Hołuj . – Biuletyn KPZ K PAN, 2011. – №140. – S.24 – 37.
6. Kołodziejski J.O. Przyszły kształt polskiej przestrzeni / J.O. Kołodziejski, WrocławWarszawa-Kraków: Ossolineum, 1991. – 132 S.
7. Markowski T. Wymagania wobec kształcenia kadry na potrzeby planowania i zarządzania rozwojem na kierunku gospodarka przestrzenna w świetle nowych trendów rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego / T. Markowski //Biuletyn KPZK, 2010. – № 244. – S.20-29
8. Markowski T. Zarządzanie rozwojem miast / T. Markowski. – Warszawa: PWN, 1999. – 150 S.
9. Mironowicz I. Dewastacja polskiej przestrzeni jako produkt procesów społecznych i regulacji prawnych / Mironowicz I. // Biuletyn KPZ K PAN. – 2017. – № 265. – S. 102–125
10. Opinia prezydium KPZK PAN w sprawie utworzenia dyscypliny Gospodarka

Przestrzenna. – Biuletyn KPZ K PAN. – 2010. – №244. – S. 176-182.

11. Parysek J.J. Narodziny kierunku i początki kształcenia w zakresie gospodarki przestrzennej w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu / J.J. Parysek // BIULETYN KPZK PAN. – 2017. – № 266. – S. 11–28.

12. Staszewska S. Kształcenie na kierunku gospodarka przestrzenna – programy studiów a przyszłość absolwentów / S.Staszewska, M. Szczepańska. – Biuletyn KPZ K PAN, 2013. – № 251 – S. 231-258.

13. Wańkowicz W. Prawne podstawy zarządzania krajobrazem / W. Wańkowicz. – Kraków: Politechnika Krakowska, 2015. – 146 S.

14. Wańkowicz W. Rewitalizacja i planowanie przestrzenne stref społecznie wykluczonych [Poradnik]. – Kraków: Instytut Rozwoju Miast, 2011. – 152 S.

15. Wańkowicz W. Poszukiwanie modelu kształcenia dla kierunku studiów gospodarka przestrzenna / Wiesław Wańkowicz, Halina Lipińska //ANNALES UMCS. – 2017. – VOL. LXXII (1). – S. 20-37.

16. <http://www.uczelnie.info.pl/>

References

1. Zhuravska N.S. (2009) *Reforming the approaches in selecting the content of agrarian higher education in the countries of the European Union: a comparative aspect. Adult : Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy (Education: Theory, Experience, Perspectives)*. 2009. Vyp. 1. 193-204 (in Ukr).

2. Tretiak A. M., Tretiak V. M., Priadka T.M., Tretiak N.A. (2017) *Territorial planning of land use in the context of the formation of financial stability of the combined territorial communities: Zemleustrii, kadastr i monitorynh zemel (Land system, cadastre and land monitoring)*. 2017. № 1. 21-27. (in Ukr).

3. Chojnicki Z. (1992) *Contemporary problems of spatial economy, [in] Contemporary problems of socio-economic geography of Poland / vidpov. red. T. Czyż. Poznań: Wyd. Naukowe UAM, 1992. 200 (in Pol).*

4. Dziemianowicz W. Tucholska A. (2013) *Contemporary university in the face of change. Teaching problems in the field of Spatial Management on the example of the University of Warsaw: Biuletyn K P Z K P A N (Bulletin K P Z K P A N)*. 2013. № 251. 24 – 37 (in Pol).

5. Hołuj A. (2011) *Problems and dilemmas of spatial planning in various types of territorial units: Biuletyn K P Z K P A N (Bulletin K P Z K P A N)*, 2011. No140. 24 – 37 (in Pol).

6. Kołodziejski J.O. (1991) *The future shape of Polish space. Wrocław: Warszawa-Kraków. Ossolineum, 1991. 132 (in Pol).*

7. Markowski T. (2010) *Requirements to educate staff for the planning and management of development in the spatial development in the light of new trends in economic and civilization development : Biuletyn KPZK (Bulletin K P Z K P A N)*, 2010. № 244. 20-29 (in Pol).

8. Markowski T. (1999) *City development management* . Warszawa: PWN, 1999. 150 (in Pol).

9. Mironowicz I. (2017) *Devastation of Polish space as a product of social processes and legal regulations : Biuletyn KPZK (Bulletin K P Z K P A N)*, 2017. № 265. 102–125 (in Pol).

10. *Opinion of the presidium of the Communist Party of the Polish Academy of Sciences on the establishment of the discipline Spatial Management (2010) : Biuletyn KPZK (Bulletin K P Z K P A N)*, 2010. №244. 176-182 (in Pol).

11. Parysek J.J. (2017) *The birth of the field and beginnings of education in the field of spatial management at the University of Adam Mickiewicz in Poznan : Biuletyn KPZK (Bulletin K P Z K P A N)*. 2017. № 266. 11–28 (in Pol).

12. Staszewska S. , Szczepańska M. (2013) *Training in Spatial Economy – Study Programms and the Graduates' Future/ S.Staszewska : Biuletyn KPZK (Bulletin K P Z K P A N)*, 2013. № 251. 231-258 (in Pol).

13. Wańkowicz W. (2015) *Legal basics of landscape management* . Cracow: Cracow University of Technology, 2015. 146 (in Pol).

14. Wańkowicz W. (2011) *Revitalization and spatial planning of socially excluded areas*. Cracow: Institute for Urban Development, 2011. 152 (in Pol).
15. Wańkowicz W. , Lipińska H. (2017) Searching for the education model for the field of study spatial economy : *ANNALES UMCS (ANNALES UMCS)*, 2017. VOL. LXXII (1). 20-37 (in Pol).
16. <http://www.uczelnie.info.pl/>

ПОДГОТОВКА ЗЕМЛЕУСТРОИТЕЛЕЙ В ПОЛЬШЕ: ИСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ Русина Н.Г.

Аннотация. В статье рассмотрены историко-теоретические аспекты подготовки землеустроителей в Польше. На основе изучения литературных и документальных источников установлено, что территориальное планирование является в настоящее время одним из неотъемлемых атрибутов управленческой деятельности развитых стран. Современная система планирования развития землепользования в Украине недостаточно сформировано и сбалансированно и не обеспечивает положительного результата в достижении высокой экономической его эффективности и экологической безопасности. Концепция и понятие «пространственное планирование» были развиты с точки зрения формирования европейских требований к планированию и пространственному развитию. В Польше используют понятие «Gospodarka Przestrzenna» как пространственная организация социально-экономической системы в географической среде или пространственная организация этой системы.

Определены этапы установления образовательный направления подготовки - пространственная экономика, предусматривающий профессиональное обучение специалистов для региональных администраций и органов местного самоуправления (проектанты, урбанисты, специалисты землеустройства и регионального развития), а также предусматривает подготовку будущих менеджеров недвижимости, оценщиков имущества и агентов продажи по недвижимости.

Акцентирувано внимание на знаниях, умениях и социальных компетенциях специалиста отрасли пространственного планирования. Современный инженер-землеустроитель должен обладать умениями: интегрированного планирования, определения текущих и будущих потребностей местных территорий; диагностировать проблемы и выявлять существенные причины явлений; обращать внимание на возможности развития, результаты, ограничения и последствия принимаемых решений; предлагать концепции и планы для осуществления изменений и внедрения их в жизнь.

Обоснованно специфику образовательного направления как его интердисциплинарность. Студенты получают знания с естественных, общественных и технических наук. Перспективами дальнейших исследований является детальное изучение указанных теоретических положений и предложений, учет которых позволит развития практической деятельности по подготовке специалистов отрасли «геодезии и землеустройства» в Украине.

Ключевые слова: территориальное планирование, пространственная экономика, подготовка специалистов, образовательное направление пространственная экономика, знания, умения, социальные компетенции.

TRAINING OF SURVEYORS IN POLAND: HISTORICAL AND THEORETICAL ASPECTS Rusina N.G.

The article examines the historical and theoretical aspects of the surveyors in Poland. On the basis of literary and documentary sources revealed that spatial planning is now one of the essential attributes of management activities in developed countries. The current system of land use planning in Ukraine is not formed and balanced and does not provide positive results in achieving high economic efficiency and environmental safety. In Poland, they use the concept «Gospodarka Przestrzenna» organization of space social-economic system in the geographical

environment or the spatial organization of the system.

The stages establish the educational field of study - Spatial Economics, which provides vocational training specialists for the regional administrations and local authorities (planners, urbanists, specialists of land management and regional development), and provides training future managers of real estate, property valuers and real estate agents.

The attention is focused on knowledge, skills and social competence of the specialist in the field of spatial planning. Modern engineer surveyor must have the skills: integrated planning, current and future needs of local communities; diagnose problems and identify causes of significant events; pay attention to development opportunities, results, limitations and consequences of decisions; offering concepts and plans for change and implement them in practice.

His grounded specifics of the educational direction as its interdisciplinarity. Students gain knowledge of the natural, social and engineering sciences. Further research is detailed study of these theoretical positions and proposals, taking into account which will enable the development of practice on the preparation of industry experts "Surveying and Land Management" in Ukraine.

Keywords: spatial planning, spatial economics, training, educational direction spatial economics, knowledge, skills and social competence.

УДК 377.36:614.253.5(043.5)

ДЕОНТОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ

А.Г. САБЛУК, кандидат педагогічних наук, директор, *Гайсинський медичний коледж*
О.А. БІДА, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології,
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, м. Берегово
E-mail: tetyanna@ukr.net

Анотація. Зроблено аналіз напрацювань науковців з проблеми професійного зростання, становлення та діяльності молодших спеціалістів сестринської справи, який показав наявність різних підходів у дослідженнях, що об'єднані нами у декілька блоків, і представлено у статті. Нагально гостро постає проблема деонтології, як науки про інтелектуальний, естетичний та – що є найголовніше – моральний вигляд людини. У розкритті даного питання є суттєві успіхи. Але і відзначається недостатність розробки окремих теоретичних аспектів, які, поряд з іншими факторами, стримують її широке використання в практиці фахівців. Розкрито трактування терміну «деонтологія». Аналіз стану готовності майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи до професійної діяльності на рівні наукової, навчально-методичної літератури, періодичних видань дав можливість виокремити позитивні і негативні сторони підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи.

Ключові слова: молодші спеціалісти сестринської справи, фахівці, професійне зростання, деонтологічний підхід, професійна підготовка.

Актуальність (Introduction). Соціально-економічні зміни в Україні вкрай загострили питання підтримки стану здоров'я населення на належному рівні. Це призвело до необхідності реформування системи охорони здоров'я в цілому і вдосконалення підготовки сестринських кадрів зокрема.

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Дослідники в галузі підготовки медичних кадрів В. Андронов, Л. Артемчук, М. Банчук, О. Беляєва, І. Борискова, І. Булах, З. Карлович, І. Кахно, І. Круковська, Н. Кудрява, К. Кузнецова, І. Кузнецова, Ю. Лавриш, Х. Мазепа, П. Мазур, Н. Пасечко, Р. Сабадашин, М. Тимофієва, М. Шегедин, Л. Шульгіна підкреслюють дедалі зростаючу роль медичної сестри в вирішенні проблем національної охорони здоров'я.